

Georg Brandes og AIDS

Georg Brandes

Í samband við AIDS-herferðina í Danmarks Radio, brúktu teir millum annað eina umskrivning av ævintýrinum hjá H.C. Andersen um Klods-Hans. Hverja samanlikning ein kann finna millum H.C. Andersen og eina »prime-tiva« hitlýsing, er ilt at fara. Táið eg havi lisið H.C. Andersen, eri eg ikki, til dagin í dag, komin fram í nakað ósamuligt, men harafturimóti júst tað óvugta: Barnsins sakloysi og reinleika.

Sunnudagin hin 14. februar í ár, kom »Radio-avisen« triggjar ferðir sama dag, við eini frásøgn frá DR, tíðindamanninum í Rom, Alfredo Thesio, um AIDS-vøksturin í Italien. Hann vildi verða við, at alt fólk í Italien ógvadist, tað ið tey hoyrdu nýggjastu niðurstøðuna um AIDS-vøksturin, tá hetta talið varð tvífalt so stórt, sum væntað. 1477 AIDS-sjúk vóru ferd fram sum eitt ógvusligt tal fyri Italien, hetta vóru stórtíðindi í tí »katólska« Italien. Samanlikna vit AIDS-útbreiðsluna í Danmark, so skuldi talið av AIDS-sjúkum í Italien tó verið umleið 2500 fólk, um Italien skuldi ligið á javnt í danska stóðinum.

Frásøgumaðurin Alfredo Thesio, vildi verða við, at øll tíðaritini í Italien vóru á einum máli um, at katólska kirkjan við síni móttøðu móti at brúka hitir, hevði skuldina av vøkstrinum av AIDS-tílbúðinum í Italien. Hendan ivasama prófslan tolar helst ikki eina atfinnaði sundurgreining. Mær vitandi er tað eitt beinleiðis samband millum útbreiðsluna av AIDS og tað sokallaðu friu síðvenjuna. Og vit kunnu ikki júst ákæra tað katólska kirkjuna fyri at ganga undan í hini ólátaðu friu síðvenjuni.

Avnóktar Gud men biður til Djevulin

Hvat so við Georg Brandes og AIDS? Kann tað verða nakað samband her?

Georg Brandes var maðurin aftanfyrir nútíðargjøgnumbrotið um aldar-

Eftir: Framhaldsskúla-
stjóra Poul Kirk
Týtt: Hans Andr.
Joensen

skiftið. Hesin »andans hövdingi(?)« í norðanlondum, varð heiðraður frammanfyri lærda háskúlan í Keypmannahavn í 1891, av lesandi við stórarí kyndlagongu. Og í talu síni fyri teimum, segði Georg Brandes millum annað: »Tak for disse fakler. Lad dem lyse, lad dem varme, lad dem sætte ild på fordomme og løgne. Lad dem opbrænde alle tankelig fra henfarne tider...«

Lucifer, ildens ophav og flammens bærer og lurnes ánd, hvis sindsbillede er den fakkell, han svinger, det er selve den livets gnist, der gløder i blodet, det er selve den kundskabens stjerne, der lyser på vor himmel, det er den gode ånd.

Han er en lysets engel. Tro aldrig den løgn, at lysets engel nogen sinde er faldet eller kunne faldes.

Fey tankalik og fordomar, sum eftir fatan Georg Brandes, skuldu brennast, vóru hin kristna trúgvín og siðalæran. Og fyri at fremja hetta, bað hann Lucifer (tað er Djevulin) um hjálpi.

Kirkjan verður gjørd til láturs

Yvirlýsingin varð til veruleika. Høvuðsfíggingin fyri mentunarframfarnar, vinstrastryminum varð kirkjan, og varð hon tí áløpin frá trimum síðum. Teir avdúkaðu hykli og duplumentalin, sum var í kirkjunni.

Teir sokallaðu mentunarfrilintu tóku einstøk dømir, sum teir funnu innan kirkjuna og gjørd

tey alment galdandi. At hyklið stórtreivst innan teirra egnu fylkingar, hevur eftirtíðarsøgan dyggiliga prógvað.

Skal hesin gamli Guds-avnóktarin nú hava skuldina fyri okkara høvuleysu AIDS-herferð? Nei, men hann hevur í stóran mun verið við til at skapa tað antikristiliga umhvøvið, sum gjørdi hansa møguliga...

Fyri tað næsta lupu teir á tey kristnu, sum meintu nakað við sína trúgv. Teir vóru kallaðir dysjadólgar, myrkatroll og afturhaldsmenn. Serliga varð tað Indre Missionin, sum fekk rakstrarrópin at kenna. Í tí »upplýsa« Keypmannahavn, visti ein alt um hitt átrúnaðarlaga myrkrið í Jyllandi. Politikkens Hus, vóru undangongumenn í hesi herferð. Í bókmentunum vóru tey sannførd kristnu ferd fram annaðhvørt sum duplumentoralsk ella óvitandi. Trúgvín á Gud, og tað livsáskoðan, sum fylgdi við henni, varð ferd fram sum ótíðarhóskandi.

Fyri tað triðja styðjaðu hesir sokallðu mentunarfrilintu beinleiðis sjálv týnandi kreftirnar, sum funnu í kirkjunni. Teir styðjaðu teir sokallaðu frilintu gudfrøðingarnar, í uppreistri teirra móti bibliuni, sum orðið Guds. Øll hin kristna kirkjan (ella samkoma Guds), varð bygd á bibliuna, og tí styðjaðu teir mentunarfrilintu beinleiðis hesum uppreistinum móti samkomunar grundarlagið.

Andaliga omanlopið

Í kjalarvørrinum av hesum andaliga omanlopi, minkaði virðingin fyri orðið Guds og tess myndugleika, hvat ið kom teimum mentunarfrilintu væl við. Prestar, sum tordu at stiga fram og sáa iva um bibliuna, vóru drignir fram sum gleggir og positivir yvirfyri tí nýggju tíðarupplýsingini. Prestar, sum tordu at játta seg til »apukattaástøði« í staðin fyri á skapanina, vóru dyggiliga stuðlaðir av teimum sokallaðu mentunarfrilintu. Fyri Georg Brandes var uppgerðin við skapanarfrásøgnina avgerandi neyðug, í royndini, at verða leysur av einihvørri ábyrgd fyri einum hægri myndugleika. At Georg Brandes og hansara lærusveinar sátu eftir í einum endaleysum tómeika og einsemi, uttan trygd, uttan samband við skapan, bleiv teimum ein kvøllfull sannroynd. Teir lógu eftir í einum tómrúmi, einum einki sigandi einki, hvar teir nú sjálvir stóðu til svors fyri alt. Hetta frælsið bleiv ein siðmenningarlig niðurgongd. Teir vóru ikki sjálvir fórir fyri at orða ella visa haldgóðar fyrimyndir og sóma, sum kundi loysa av hina gomlu, sum teir høvdu ríkið aftur.

Teir sokallaðu mentunarfrilintu styðjaðu alt, sum kundi niðurbóta kristnu trúna og siðmenningina. Prestar, sum dæmdu væl fløskuna, vóru visir í at fáa positiva umtalu. Á sama hátt varð ótrúskapur afturløntur. Herdis og Johs. Møllehave, hvørs livsáskoðan varð hitt sokallaða »opna hjúnarbandið«, kundu eisini njóta signing teirra mentunarfrilintu við positivari umtalu. At ein kirkjumálaráðharri í 70'unum tordi at klæða seg naknan ein summardag og leypa úti at svimja, varð afturlønt við stórarí mynd á forsiðuni, á einum av teimum stóru morgunbløðunum.

Kynsvilstar prestar sum trumf

Kynsvilstar prestar, varð so tað nýggja trumfkortið, sum skuldi taka burtur teir seinastu molarnar av kristnari síðvenju. Var tað óttin fyri at verða settir í gapustokkin ella at verða róptir ótíðarhóskandi og afturhaldsmenn, at meginparturin av tí danska bispadøminum styðjaðu kynsvilstum prestum? Ein kirkja, har eldur teirra mentunarfrilintu hevur brent trúna og vitnisburðin á grund. Hon stendur nú eftir sum ein niðurbrend toft, sum eitt minni um farnar tíðir.

Tað eydnaðist hjá Georg Brandes, at kynda eld undir ta kristnu siðalæruna. Úrslitini blivu eisini hareftir: Skilnaðarsóttir, sinnalagstrupulleikar, samleikatrupulleikar hjá ungum og røtleysum børnum, hevur ligið í kjalarvørrinum á hesi lamlostandi frigering, sum er vorðin so stór, at menniskjan ikki megna at bera hana.

Og nú AIDS! Teir serkonu eru heilt greiðir yvir, at tað eru eitt beinleiðis samband millum kynsligu og siðmenningarligu kollveltingina og útbreiðsluna av AIDS. Danmark er landið, sum er harðast rakt í vestureuropa, og vit vóru teir fyrstu, sum uppløystu pornografilóggevuna.

Vit vóru tað fólk, sum tordi mest, men eisini tey, sum komu at gjalda tann hægsta prisin fyri tað nýggju síðvenjuna: Tú ræður tær sjálvum!

Enn hómast ein loysn

Vit blivu ikki eydnusamari í okkara nýggju frigering. Blivu vit tað? Nú ræður tað um at tora, at verða ærligur. Tað finnst ein siðalæra, sum er vøkur og livsjáttandi. Sum avdúkar eginkærleikan (egoismuna) og minnrir um ábyrgd. Røtur hennara finna vit í bibliuni. Hetta ættarliðið, sum er á botni í eini siðmenningarligari kreppu, kann av nýggjum verða kveikt við góðum og reinum anda. Biblian hevur staðið sínar royndir í öldir. Hitt sokallaða nútíðargjøgnumbrotið er enda í einum hótandi skrælli.

Men tað er von enn. Nærka teg tí Nýggja Testamentinum við hávirðing og reinlyndi. Her goyma seg endurnýggjanar kreftir og miskunsemi fyri teimum, sum leiddu okkum av leið.

Georg Brandes ákallaði Lucifer um hjálpi. Vit uppliva avleiðingarnar av hesum nú! Men út úr teimum rúkandi toftunum, kann Gud aftur reisa »ein verjugarð um landið« — eina kristna siðmenning!

Hans J. Glerfoss

hefur

framsýning

við oljymyndum í
Smíðjuni í Litluvík
frá friggjadegnum 16. sept. til
míkudagin 21. sept.

Opíð er allar dagar frá kl. 14—16

Marna Glerfoss